

ISTRAŽIVANJA

Dnevnik speleološkog logora »Crnopac 2004«

Od 31. srpnja do 13. kolovoza 2004. trajao je, u organizaciji SO HPD »Željezničar«, speleološki logor na Crnopcu. Ove godine imali smo dvoje vođa logora, Dalibora Jirkala i Martinu Borovec, te 38 ljudi iz 6 različitih udruga. Baza logora bilo je sklonište »Koliba Tatekove družine« te sve relativno ravne površine oko nje, na markiranoj planinarskoj stazi za vrh Crnopca. S obzirom na raspoloženje i ludu atmosferu, istražili smo 11 novih objekata i završili dva poznata – jamu Michelangelo i Alibabinu jamu.

DNEVNIK LOGORA

Subota, 31. 7.

U 8 sati ujutro sastanak prve ekipe logora i pokret za Gračac. U sklonište stižemo oko 14 sati. Tamo su nas dočekali Slavko Tomerlin – Tatek, Smilja Petričević i Nenad Igljić iz HPD Paklenica.

Nedjelja, 1. 8.

Buđenje oko 11, ispijanje kave, odlazak na okretište po ostatak opreme i hrane u dva navrata. Dalibor Jirkal pronalazi jamu u blizini puta. Jamu istražuju Dražen Kunović i Martina Borovec. »Jama Blizu« ima 46 m i nema nikakve perspektive.

Ponedjeljak, 2. 8.

Još uvijek radimo na organizaciji logora, prikupljanju drva i sl. Dio ekipe odlazi u šetnju do Orlovoga kamena.

Utorak, 3. 8.

Odlazak u Alibabinu jamu radi izrade nacрта. Ispred jame se dijelimo u tri ekipe, dvije crtačke i jednu »turiističku«, koja će nam pomoći u izvlačenju opreme. Prva ekipa, Robert Dado i Damir Basara, crta jamu odozdo prema gore, druga ekipa, Dalibor Jirkal i Martina Borovec, crta jamu odozgo prema dolje. Martina Pavlek, Ivana Babić, Petar Borovec i

Mjerenje i crtanje u jami Piljačka I

foto: Vlado Božić

Ivica Jaklinović transportiraju višak opreme do skloništa. Dražen Kunović i Luka Biondić na Stazi Maloga Princa nalaze i istražuju jamu »Letargija«, od 20 m. Lara Pašalić i Domagoj Marković posjećuju »Špiljarevu špilju« u blizini skloništa, a poslije s Krešimirom Guszakom idu dio puta prema grebenu Crnopca.

Srijeda, 4. 8.

Ujutro Damir Basara i Martina Borovec slažu nacrt Alibabine jame. Jama ima oko 220 m; točnu dubinu i dužinu znat ćemo tek kad se nacrt dokraja obradi. Martina Pavlek, Dalibor Jirkal, Ivana Babić i Ivica Jaklinović odlaze pogledati jamu Blizu.

Četvrtak, 5. 8.

Kiša. Cijeli dan smo proveli pod ceradom.

Petak, 6. 8.

Opet kiša, ali oko 17 sati staje. Budući da nam nije ostalo previše vremena, brzo odlazimo prema Velikom Batu, gdje opremu za istraživanje selimo bliže drugim jamama koje su u planu. Nenad Kuzmanović i Martina Borovec spuštaju se u jednu od prije rekognosciranih jama, ali nažalost spuštaju se samo u škrapu, koja nije speleološki objekt, što nisu mogli vidjeti odozgo.

Subota, 7. 8.

Dijelimo se u više ekipa.

1. Jama Michelangelo – Dražen Kunović, Luka Biondić, Damir Basara i Nenad Kuzmanović; postavljaju jamu do dubine od 256 m i zbog nedostatka opreme izlaze.

2. Jama Karijes (istražena 2002. godine) – Robert Dado, Ivica Jaklinović, Martina Pavlek i Ivan Glavaš. Dolaze do dna jame i shvaćaju da su zamijenili jamu Karijes s Penjačkom jamom, u kojoj je perspektiva. Na povratku rekognosciraju teren prema Orlovom kamenu.

3. Svjetlan Hudec, Ivna Vukšić, Fanica Kljaković-Gašpić i Jelena Katić rekognosciraju teren prema grebenu Crnopca i pronalaze jednu jamu.

4. Jamski sustav »Nema tu ništa« (istražen još 2002. godine, ali bez nacrt) – Petar Borovec, Lara Pašalić, Dalibor Jirkal i Martina Borovec, ponovno ulaze u jamu radi izrade nacrt, ali bezuspješno.

5. Vlado Božić i Boris Lepan rekognoscirali su tri jame iza Biloga kuka.

Nedjelja, 8. 8.

Robert Dado, Ivan Glavaš, Ivica Jaklinović i Nenad Kuzmanović bili su u Penjačkoj jami, ali nisu uspjeli proći dalje, pa je dubina ostala ista. Ivana Babić i Martina Borovec našle su i istražile »Jamu u plusu«, koja se pruža 9 m u dubinu i oko 15 m u visinu. Jama je topografski snimljena. Vlado Božić bio je u šetnji do vrha Crnopca.

Ponedjeljak, 9. 8.

1. Damir Basara, Ivan Glavaš i Dražen Kuno-
vić dolaze do dna jame Michelangelo, prošli su svega 25 m.

2. Luka Biondić, Ivna Vukšić, Fanica Kljaković-Gašpić i Jelena Katić spuštaju se u jamu rekognosciranu 7. 8. i u nedostatku opreme izlaze; jama je nazvana »Tri curice male«.

3. Dalibor Jirkal, Igor Jirkal, Lara Pašalić i Martina Borovec rekognosciraju teren ispod grebena Crnopca i pronalaze tri jame. Spuštaju se u R'N'R jamu, ali ne rade nacrt.

4. Robert Dado, Tina Bosner i Vlado Božić istražuju i topografski snimaju 3. Piljačku jamu (50 m).

5. Nela Bosner, Ivana Božak i Ivica Jaklinović istražuju i topografski snimaju 1. Piljačku jamu, duboku 50 m.

6. Petra Bolonić i Martina Pavlek bile su u šetnji do vrha Crnopca.

Utorak, 10. 8.

1. ekipa: Dalibor Jirkal i Igor Jirkal, Lara Pašalić i Martina Borovec, topografski snimaju R'N'R jamu, duboku 26 m. Lara Pašalić i Martina Borovec istražuju i topografski snimaju jamu Joplin, duboku 27,5 metara. Dalibor Jirkal u međuvremenu oprema za istraživanje jamu Gorila.

2. ekipa: Luka Biondić, Fanica Kljaković-Gašpić, Ivna Vukšić, Jelena Katić, Ivana Božak i Joško Bobanović istražuje i topografski snima jamu Tri curice male, duboku 35 m.

Ledena polica u jami Piljačka III

foto: Vlado Božić

Pretraživanje dna jame Piljačka IV
foto: Vlado Božić

3. ekipa: Vlado Božić, Tina Bosner, Nela Bosner, Ivica Jaklinović i Siniša Jembrih istražuje i topografski snima 2. Piljačku jamu dubine 97 m.

4. ekipa: Tina Bosner i Siniša Jembrih istražuje i topografski snima 4. Piljačku jamu, duboku 38 m.

Srijeda, 11. 8.

Dalibor Jirkal, Martina Borovec, Ivana Božak i Joško Bobanović istražuje i topografski snimaju jamu Gorila. Jana Bedek, Marko Lukić i Ivica Jaklinović crtaju posljednju vertikalnu i kanal jame Michelangelo, duboke 274 m.

Četvrtak, 12. 8.

Jana Bedek i Marko Lukić posjećuju jamu Jaje. U logoru traje akcija pospremanja i pakiranja.

Petak, 13. 8.

Kraj logora!

POPIS SUDIONIKA

Slavko Tomerlin, Smilja Petričević, Nenad Igljić (HPD Paklenica), Damir Basara (SO HPD Dubovac), Ivan Glavaš i Nenad Kuzmanović (SU Spelunka), Joško Bobanović (SPK Marulianus), Jana Bedek i Marko Lukić (SO HPD Velebit), Martina Borovec, Dalibor Jirkal, Robert Dado, Dražen Kunović, Zoran Bolonić, Ivana Babić, Krešimir Guszak, Domagoj Marković, Lara Pašalić, Ivica Jaklinović, Luka Biondić, Vlado Božić, Boris Lepan, Ivana Vukšić, Martina Pavlek, Fanica Kljaković-Gašpić, Jelena Katić, Svjetlan Hudec, Nela Bosner, Tina Bosner, Siniša Jembrih, Igor Jirkal, Ivana Božak, Leo Sarajčić (SO HPD Željezničar), Smilja Baran, Petar Borovec, Petra Bolonić, Marija Sarajčić i Borjan Komarica (suradnici).

Popis istraženih objekata

R.b.	Naziv objekta	Dubina
1.	Jama Michelangelo	-274,5 m
2.	Alibabina jama	-212 m
3.	II. Piljačka jama	-98 m
4.	I. Piljačka jama	-60 m
5.	III. Piljačka jama	-50 m
6.	Jama Blizu	-46,5 m
7.	Jama Gorila	-46 m
8.	IV. Piljačka jama	-38 m
9.	Jama tri curice male	-35 m
10.	Jama Joplin	-27,5 m
11.	R'N'R' jama	-26 m
12.	Letargija	-20 m
13.	Jama u plusu	-9 m

Speleološka djelatnost u inspekciji zaštite prirode u 2004. godini

U Hrvatskoj je danas, temeljem Zakona o zaštiti prirode, posebno zaštićeno 35 speleoloških objekata u kategoriji spomenika prirode – geološkog, paleontološkog ili geomorfološkog.

Institucionalna (zakonska, pravna ili formalna) zaštita prirode provodila se u Hrvatskoj još od kraja 19. stoljeća, ali tek je Zakonom o zaštiti prirode iz 1994. godine predviđen mehanizam nadzora provedbe tog propisa – inspektora zaštite prirode.

Iako je u Državnoj upravi za zaštitu prirode od 1995. postojalo radno mjesto takvog inspektora, tek je od 1. travnja 2000. godine, rješenjem ondašnjeg ministra zaštite okoliša i prostornog uređenja, osnovan Odjel inspeksijskog nadzora zaštite prirode. Za načelnika je imenovan Juraj Posarić, čija je temeljna zadaća bila ustrojiti službu i utvrditi prioritete te metodologiju provođenja inspeksijskog nadzora zaštite prirode, kako u zaštićenim područjima i spomenicima prirode, tako i u nadzoru zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta.

Jedna je od prvih zadaća inspekcije bila utvrditi stanje zaštićenih speleoloških objekata, jer o njihovu trenutnom stanju u arhivu Ministarstva nije bilo

nikakvih podataka, a zaštićeni su mahom prije 40-ak godina. Dobra je okolnost bila da je u srpnju 2000. u inspekciju pozvan Vladimir Lindić, instruktor speleologije (u to vrijeme gospodarski inspektor u Državnom inspektoratu), koji je uz svoj šumarski posao započeo i nadzor u tom području zaštite prirode.

U razdoblju od 2000. do 2003. pregledan je veći dio zaštićenih speleoloških objekata. Za neke su korisnicima ili skrbnicima naložene mjere sanacije, a za neke od njih su postupci još u tijeku.

Stupanjem na snagu novog Zakona o zaštiti prirode (»Narodne novine«, br. 162/03), nakon 23. listopada 2003., opseg inspeksijskog nadzora višestruko je povećan, jer su danas svi speleološki objekti zaštićeni, a oni koji su bili zaštićeni na temelju dosadašnjeg Zakona, danas su posebno zaštićeni.

Tako je u 2004. inspekcija zaštite prirode obavila nadzor u 30-ak speleoloških objekata, od čega ocjenjujem najznačajnijim ponovnu uspostavu fizičke zaštite u špilji Vranjači kod Kotlenica, ali ni tri priče iz djelovanja ove službe, nisu manje važnosti.

HRVATSKE AUTOCESTE I SPELEOLOŠKI OBJEKTI (POUČNE PRIČE) U 2004. GODINI

Moglo bi se reći da 2004. investitor najvećeg infrastrukturnog zahvata u Republici Hrvatskoj, »Hrvatske autoceste« i njegovi graditelji (izvođači) autocesta, sa špiljama i jamama nisu imali – sreće.

PRIČA O ŠPILJSKOM MEDVJEDU

Sredinom je ožujka Prirodoslovni muzej iz Rijeke prijavio radove na autocesti Rijeka – Rupa preko paleontološkog lokaliteta Volarove jame u Permania. Ne bi bilo čudno da se na trasi autoceste u srcu Krasa nađe speleološki objekt kad se za tu jamu ne bi znalo već stotinjak godina, odnosno da u »Duemila grotte« još davne 1925. godine nije upisana u talijanski katastar speleoloških objekata Istre i Hrvatskog primorja. Nakon toga, 1999. godine su paleontolozi probnim iskapanjem utvrdili da je Volarova jama bogato nalazište ostataka špiljskog medvjeda (*Ursus spelaeus*) i druge faune tog doba (pleistocena).

Nakon speleološkog inspeksijskog nadzora obustavljeni su radovi na dionici autoceste oko jame sve dok se ne obavi paleontološko iskapanje dijela objekta koji će nestati. Nažalost, dio špiljskoga kanala od 26 m morao je biti žrtvovan, jer se trasa buduće autoceste u ovoj fazi izgradnje više nije mogla mijenjati.

Duboki korjени graba u Volarevoj špilji kod Permana
foto: Vladimir Lindić

Teo Barišić u »žrtvovanoj« kaverni kod Martine jame foto: Juraj Posarić

U skladu s propisanim mjerama zaštite prirode, stručnjaci riječkog muzeja uz pomoć speleologa iz Kastva, obavili su iskapanje jame, a graditelji su u usjeku autoceste oblikovali novi špiljski ulaz.

PRIČA O SKRIVENOJ KAVERNI

U travnju je dojavljeno da se trasa autoceste na dionici Zadar–Šibenik probija točno preko Martine jame kod Bičina. Za taj speleološki objekt, izmjerene zapremine 4256 m³, 1990. godine izrađen je elaborat o zaštiti i mogućem turističkom uređenju (Speleološki klub »Željezničar« iz Zagreba).

Inspekcijским nadzorom obavljenim krajem svibnja utvrđeno je da je trasa oko jame i iznad nje očišćena od raslinja, ali i da je, za razliku od drugih stručnjaka, glavni inženjer splitskog »Konstruktora« pregledao trasu i ogradio ulaz u jamu dok ne sazna što se krije u dubini.

Radovi su rješenjem inspektora obustavljeni i naloženo je izmještanje trase autoceste od objekta. Načinjen je novi projekt, u koji je Ministarstvo ugradilo uvjete zaštite prirode i po kojem se trasa autoceste izmiče 12 m od jame (preprojektirano je oko 1800 m autoceste).

Činilo se da je time problem riješen – ali! Početkom rujna, tijekom miniranja po novoj trasi, 60-ak metara od Martine jame otvorila se kaverna. Tijekom inspekcijskog očevida u kaverni, pri kojem su pomagali i šibenski speleolozi, ona je istražena i načinjen je speleološki topografski nacrt. Iako je objekt zgodna speleološka minijatura (pun je siga, »makarona« i kristala), zbog sigurnosti autoceste morat će se zatpati.

PRIČA O DRUGOJ SKRIVENOJ KAVERNI

U brdu Debeljači kod Lovinca, tvrtka »Bechtel«, koja je gradila ličku dionicu autoceste Zagreb – Split, ima kamenolom građevinskog kamena. Pri početku sanacije kamenoloma, početkom srpnja, otvorena su dva ulaza u kraško podzemlje.

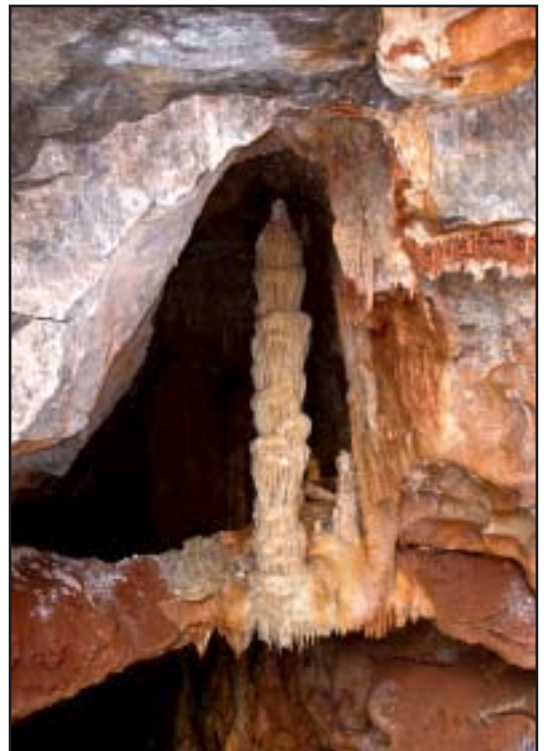
Speleološkim istraživanjem, koje su na poziv Državnog zavoda za zaštitu prirode obavili speleolozi SO PDS »Velebit«, utvrđeno je da se radi o razgranatoj špilji ukupne dužine oko 700 m, s bogatim špiljskim ukrasima.

Sanacija krovinskog dijela špilje je zabranjena, a za njezinu zaštitu i možebitnu turističku eksploataciju Državni zavod za zaštitu prirode izrađuje elaborat i plan upravljanja.

ZAKLJUČNO

Mogućnosti inspekcije zaštite prirode (koja sada djeluje u sklopu Ministarstva kulture) u nadzoru hrvatskoga kraškog podzemlja danas su mnogo bolje nego 2000. godine, jer je od 11 inspektora i viših inspektora zaštite prirode troje njih školovano za aktivnost u speleološkim objektima – 2 instruktora + 1 speleolog suradnik/speleoronilac.

Juraj Posarić

U Debeljači kod Lovinca foto: Juraj Posarić